

KULTURUTSKOTTETS UTLÅTANDE 3/1999 rd

Regeringens proposition om statsbudgeten för 2000

Till statsutskottet

INLEDNING

Remiss

Kulturutskottet har med stöd av 18 a § 3 mom. arbetsordningen för riksdagen beslutat lämna utlåtande om propositionen om statsbudgeten för 2000 (RP 40/1999 rd).

Sakkunniga

Utskottet har hört

- kanslichef Vilho Hirvi, överdirektör Markku Linna, överdirektör Kalevi Kivistö, direktör Rauno Anttila, direktör Arvo Jäppinen, regeringsrådet Timo Lankinen, direktör Heikki Mäenpää, ekonomichef Eero Pulkkinen, utbildningsrådet Marita Savola, lagstiftningsrådet Arto Sulonen, ekonomiplaneringschef Matti Väisänen och överingenjör Erkki Salmio, undervisningsministeriet
- ordförande Risto Ruohonen, Centralkommissionen för konst, undervisningsministeriet
- överdirektör Timo Lähdesmäki och förvaltningsdirektör Kari Pitkänen, Utbildningsstyrelsen
- chefen för kulturavdelningen Heikki Laakso, länsstyrelsen i Östra Finlands län

- direktören Marianne Kajantie, Alexandersteatern, Helsingfors stad
- biträdande stadsdirektör Liisa Tommila, Esbo stad
- kommundirektör Ahti Puumalainen, Juga kommun
- överbibliotekarie Hannele Soini, Tammerfors universitetsbibliotek
- vuxenutbildningsdirektör Esko Uusitalo, Pohjoisen Keski-Suomen Oppimiskeskus
- rektor Martti Santasalo, Tampereen Ammatillinen aikuiskoulutuskeskus
- ordförande Paavo Uronen, Universitetsrektorernas råd
- Annamari Karjalainen, Teatteri Universum
- ombudsman Raija Ojala, Zodiak — centret för ny dans
- ombudsman Heikki Sederlöf, Ammatillisten Aikuiskoulutuskeskusten Liitto ry
- ordförande Veijo Hintsanen, Rådet för yrkes- högskolornas rektorer ARENE r.f.
- sakkunnige Johan Hahkala, Finlands Kommunförbund
- direktör Kari Purhonen, Industrins och Arbetsgivarnas Centralförbund.

UTSKOTTETS STÄLLNINGSTAGANDEN

Allmän motivering

Kulturutskottet behandlar i detta utlåtande högskolornas basresurser, finansieringen av investeringar i undervisningsverksamheten, finansieringen av yrkesinriktad tilläggsutbildning och statsstöd till teatergrupper som inte omfattas av

ringar i undervisningsverksamheten, finansieringen av yrkesinriktad tilläggsutbildning och statsstöd till teatergrupper som inte omfattas av

teaterlagen. Utskottet kommer att behandla förskolan, studiestödet och lärarutbildningen separat i samband med respektive propositioner.

Högskolornas basresurser

Universiteten. Den fortsatta utvecklingen av universiteten bygger på lagen om utveckling av högskoleväsendet (1052/1986) och statsrådets plan för utveckling av utbildningen och högskoleforskningen 1995—2000 (SRB 21.12.1995). Giltighetstiden för 3 § lagen om utveckling av högskoleväsendet har förlängts. Detta betyder att anslaget för universitetens omkostnader årligen höjs i statsbudgeterna 1997—2000 med ett belopp som minst motsvarar ökningen av löneutgifterna med anledning av avtalsuppgörelserna om de statliga genomsnittslönerna. Avsikten med detta är att säkra en effektiv och framgångsrik verksamhet.

Enligt motiveringen till budgetpropositionen inriktas åtgärderna för utveckling av utbildningen och forskningen på att stärka basen för vår välfärd och vårt nationella innovationssystem samt på att stärka projekt som främjar det industriella och kulturella underlaget för vår konkurrenskraft, i synnerhet inom data- och programvaruteknik, datakommunikation, elektronik, bioteknik och industriell formgivning. I enlighet med kunskapsstrategin för utbildning och forskning inriktas resurserna på pedagogisk fortbildning i datateknik och teknik för informationsförmedling för undervisningspersonalen, utvecklande av nätverksstudiemiljöer, ökning av det digitala kunskapskapitalet och på stärkande av informationssamhällets strukturer för undervisning och forskning. Vidare kommer ett program för extra åtgärder för utbildning och forskning inom informationsindustrin att genomföras.

Enligt propositionen kommer finansieringen av universiteten att ta sikte på att universiteten skall vara kapabla till framgångsrik och långsiktig verksamhet. Fördelningen av basresurserna mellan universiteten kommer gradvis att övergå till ett kalkylmässigt förfarande. Detta innebär att basresurserna för varje universitet bestäms på grundval av överenskomna resultatmål, framför

allt utifrån antalet examina. Den kalkylmässiga budgeten kompletteras med anslag baserade på resultat. De kommer att fördelas med beaktande av framför allt verksamhetens kvalitet och effekter. Dessutom avsätts det anslag för projekt som parterna avtalar om vid resultatöverläggningarna. År 2000 avsätts 40 procent av basresurserna utifrån kalkylerade grunder. Kriterierna för en kalkylmässig budget vidareutvecklas.

Kulturutskottet finner de utbildningspolitiska riktlinjerna som budgetpropositionen bygger på välvalda och understryker framför allt ambitionen att hålla en hög nivå på forskningen och utbildningen. Däremot vill utskottet uttrycka sin oro för eftersläpningarna i den grundläggande finansieringen av universiteten. Enligt uppgifter till utskottet uppgår det kalkylerade underskottet i basresurser till ungefär en miljard mark, om man jämför med de genomsnittliga satsningarna på utbildningen på tredje stadiet i OECD-länderna. Underskottet beror till största delen på nedskärningarna i början på 90-talet. Utskottet känner särskilt stor oro inför det faktum att anslagen för grundläggande utbildning har minskat räknat per studerande, trots att målet att förkorta studietiden egentligen kräver större satsningar på undervisnings- och studiemetoderna. Den nuvarande nivån på basresurserna för universiteten räcker inte till för att tillgodose det behov av utbildning och forskning som fortsatt välstånd och den fortlöpande förnyelseprocessen inom näringslivet kräver. Det är positivt att forskningsanslagen utifrån har ökat avsevärt. Men samtidigt förskjuts prioriteringarna från fri grundforskning till tillämpad forskning. Detta kan komma att skapa vissa problem på sikt. Den grundläggande utbildningen subventioneras inte av utomstående aktörer. Därför uppstår det också en obalans mellan undervisnings- och forskningsvillkoren vid universiteten.

I målen 2000 för universiteten ingår 1998—2000 årligen i medeltal 10 800 magisterexamina och 930 doktorsexamina per år. Behovet av basresurser ökas också av att antalet examina kommer att stiga avsevärt. Antalet har ökat med nästan 40 procent på tio år. Antalet förväntas stiga ytterligare med nästan 40 procent för doktorsex-

amina och med ungefär 20 procent för magister-examina.

Utskottet påpekar också att regeringen Lipponen II i sitt regeringsprogram talar om ett samarbete mellan universiteten och andra aktörer för att utforma ett virtuellt universitet. I regeringsprogrammet sägs vidare att tyngdpunkten i utvecklingen mot ett informationssamhälle håller på att förflyttas till utveckling och produktion av innehållsliga tillämpningar och tjänster. Enligt vad utskottet har erfart har Finland beredskap att starta ett virtuellt universitet. Utskottet anser det vara viktigt att vi redan under 2000 förbereder verksamheten och skapar förutsättningar för högkvalitativ undervisning och läromedelsproduktion i stor omfattning. Genomförandet försvåras dock av de knappa resurserna, framför allt de innehållsliga tillämpningarna, som kräver omfattande samarbete mellan experter inom olika vetenskapsgrenar, experter på praktiska tillämpningar och multimediespecialister för att kunna hålla hög nivå. Det behövs ett stort resurstillskott så snart som möjligt för ett virtuellt universitet, anser utskottet.

Vidare påpekar utskottet att de ökande resurserna för extern forskning leder till att universiteten måste använda sina egna medel inom insatsområden som med framgång kunde konkurrera om forskningspengarna. Detta innebär att forskningsresurser styrs framför allt till nya tekniska områden. Det är dock universiteten som skall stå för bildning och forskning på bred bas.

Vidare vill kulturutskottet i detta sammanhang påpeka att anslaget till enheter inom hälso- och sjukvården för forskning i enlighet med lagen om specialiserad sjukvård enligt budgetpropositionen minskar med 60 miljoner mark. Det är enligt utskottet viktigt att den kliniska forskningen och läkarutbildningen också i fortsättningen kan garanteras med hjälp av finansiering i enlighet med lagen om specialiserad sjukvård.

Yrkeshögskolorna. Yrkeshögskolorna kan spela en central roll för den innovativa verksamheten på regional nivå. Men en förutsättning för detta är att det görs kraftfulla satsningar på nivån och kvaliteten på utbildningen. För att trygga att

verkställigheten av yrkeshögskolereformen lyckas satsar enligt budgetpropositionen undervisningsministeriet och yrkeshögskolorna särskilt på vidareutbildningen av lärare och utvecklingen av den övriga personalen, utveckling av biblioteks- och informationstjänster, utveckling av datateknik och informationsnät och på förbättring av karriär- och rekryteringstjänsterna. Inom datatekniken och satsningarna på informationsnät får innehållsproduktion, nätverksstudier och fortbildning för undervisningspersonalen högre prioritet än själva uppbyggnaden av tekniska infrastrukturer.

Dessutom vill utskottet påpeka att priset per enhet för studerande, det vill säga det kriterium som basfinansieringen av yrkeshögskolorna grundar sig på, har sjunkit på 1990-talet. En förutsättning för att målen för utvecklingen av yrkeshögskolorna skall kunna nås är dock att basfinansieringen är tryggad.

Utskottet noterar speciellt att regeringen inte föreslår någon ökning av anslagen för utbildningen av lärare inom yrkesutbildningen. Därför uppmärksammas inte heller de konsekvenser som åldersstrukturen kommer att ha de närmaste åren.

Högskolebiblioteken. Kulturutskottet känner en viss oro för resurserna för universitetens och yrkeshögskolornas bibliotek. Biblioteken är en viktig faktor när det gäller universitetens resultat, eftersom en stor del av prestationerna är beroende av vilka möjligheter till forskning biblioteken ger. Det är biblioteken som tillhandahåller kurslitteratur och vetenskapligt material och som handleder de studerande i användningen av material osv.

Enligt uppgifter till utskottet täcker universitetsbibliotekens basfinansiering i snitt 79,3 procent av kostnaderna, yrkeshögskolornas basfinansiering 78,1 procent och specialbibliotekens basfinansiering 85,3 procent av kostnaderna 1998. Variationen ligger dock mellan 58,2 och 94,9 procent om man ser till de enskilda biblioteken. Resten av kostnaderna finansierar biblioteken med andra inkomster, till exempel med da-

tabaser, förlagsverksamhet, bokförsäljning, fjärrlån och kopiering.

Det största problemet för högskolebiblioteken och framför allt för universitetsbiblioteken är att anslagen för litteratur och annat material hela tiden minskat. Däremot har kostnaderna för biblioteksmaterial stigit snabbare än för andra stödfunktioner. Så har till exempel datorerna och kringutrustningen blivit betydligt billigare och samtidigt effektivare men kostnaderna för biblioteksmaterial har stigit med ungefär 15—35 procent om året. Anslagen har inte ökat i samma takt som kostnaderna har stigit årligen, vilket betyder att de reellt sett har minskat avsevärt. Enligt vad utskottet har erfarit är situationen värst inom medicin, naturvetenskaper, matematik och tekniska ämnen. I vissa fall har priset på vetenskaplig litteratur inom dessa vetenskapsgrenar gått upp med t.o.m. 374 procent mellan 1993 och 1999. Vi har i Finland visserligen lyckats åstadkomma ett omfattande program, FinELib, omfattande 18 miljoner mark som skall ersätta nedskärningarna i litteraturanlagen till forskarbiblioteken. Trots detta har det hunnit uppstå stora luckor i forskarbibliotekens litteraturförvärv. Att det finns elektroniskt material kompenserar inte det faktum att luckorna i den vetenskapliga litteraturen blir allt större, inte ens när det gäller de vetenskapliga tidskrifterna.

När biblioteken har problem med att förvärva material återspeglas problemen också på kurslitteraturen, och läget försvåras ytterligare. I värsta fall betyder detta att studierna drar ut på tiden. Kulturutskottet finner det nödvändigt att underskottet i basfinansieringen till biblioteken i mån av möjlighet korrigeras så snart som möjligt för att universiteten och högskolorna skall få tryggad tillgång till grundläggande material som behövs för undervisning och forskning.

På grundval av det ovanstående föreslår kulturutskottet

att statsutskottet skyndar på en förstärkning av basresurserna till högskolorna.

Finansieringen av investeringar inom undervisningsverksamheten

I förklaringen i motiveringen till moment 29.40.34 i budgetpropositionen sägs att en avveckling av det särskilda statsandelssystemet för anläggningskostnader utreds före utgången av februari 2000. En arbetsgrupp inom undervisningsministeriet (promemorior från UVM:s arbetsgrupper 11:1999) har utrett vilka för- och nackdelar det vore med att slopa den särskilda statsandelen för anläggningskostnader inom undervisningsverksamhet och med att införliva statsandelen i den statliga finansieringen av driftkostnaderna. Arbetsgruppen har också undersökt olika modeller för reformen och lagt fram olika aspekter på modellerna som bör beaktas vid en eventuell fortsatt beredning.

Utskottet påpekar också att ett problem inom skolbyggandet framför allt är att anslagen är otillräckliga, vilket även påverkar den grundläggande undervisningens kvalitet. Också behovet av ombyggnadsanslag ökar allmänt taget i hela landet i takt med att skolbyggnaderna blir äldre och inte minst på grund av mögelproblemen de senaste åren. Därtill ökar behovet av ombyggnader av att pedagogiska reformer genomförs på riksnivå och förutsättningar skapas för ett informationssamhälle. Tillväxtcentra, i synnerhet kommunerna i huvudstadsregionen måste bygga i stor omfattning för att kunna tillhandahålla nödvändig basservice för den snabbt växande befolkningen. Till exempel Esbo har ungefär 700 elever fler inom den grundläggande utbildningen läsåret 1999—2000 än läsåret innan. Tillväxtprognosen för nästa läsår är ungefär 1 000 elever.

De eventuella omställningarna i systemet med statsunderstöd för investeringar har beretts i helt otillräcklig omfattning, anser utskottet. De modeller som arbetsgruppen inom undervisningsministeriet har analyserat är förknippade med ett flertal problem, om man ser till de sannolika effekterna. Om till exempel statsandelarna för anläggningsprojekt förs över till priserna per enhet för driftkostnader kan leda det till att investeringar i praktiken blir omöjliga i små kommuner och över lag inom små enheter. Det krävs ytter-

ligare ingående utredningar om statsandelarna för investeringar skall ändras, anser utskottet. Vidare påpekar utskottet att finansieringen av investeringar inom utbildningsväsendet måste ta hänsyn till de faktiska investeringsbehoven. Härvid är 29 § lagen om grundläggande utbildning utgångspunkten och där föreskrivs att den som deltar i undervisning har rätt till en trygg studiemiljö.

Finansieringen av yrkesinriktad tilläggsutbildning

Syftet med frivillig yrkesinriktad tilläggsutbildning är att ge den vuxna befolkningen bättre yrkeskompetens och att stödja livslångt lärande. Alla läroinrättningar under offentlig kontroll har rätt att ordna utbildning. Finansieringen bygger på avtal, som länsstyrelserna ingår med läroinrättningarna inom ramen för de statliga anslagen. När utbildning förvärvas tar man hänsyn till dels riktlinjerna på riksnivå, dels regionala och lokala prioriteringar.

I statsbudgeten för 1997 ingick finansieringen av frivillig yrkesinriktad tilläggsutbildning i sin helhet under moment 29.69.33. Samma år trädde en lag om finansiering av tilläggsutbildning i kraft och den föreskriver att det är bildningsavdelningarna vid länsstyrelserna som har hand om anskaffningen av utbildning. Undervisningsministeriet styr anskaffningen genom rikstäckande beslut om riktlinjerna och genom resultatkontrakt med länen.

I budgeten för 1997 uppgick anslagen för inköp av tilläggsutbildning till 1 057 000 mark. Efter anslagsöverföringar (effekterna av den nya utbildningslagstiftningen, permanentningen av yrkeshögskolorna) och anslagsnedsänkningar, (ramen för undervisningsministeriets budget, till exempel omfördelningar till följd av programmet för informationsindustrin och förskolereformen men också lagfästa utgifter och de knappa resurserna för andra ändamål i budgeten) uppgick motsvarande summa i budgeten för 1999 till 666 000 000 mark och i budgetpropositionen för 2000 till 500 775 000. Omräknat i studieplatser

har nivån sjunkit från 39 000 till mindre än 20 000 platser per år.

Kulturutskottet uttrycker sin oro för de kraftiga nedsänkningarna i anslagen till yrkesinriktad tilläggsutbildning. De radikala nedsänkningarna av anslagen står i bjärt kontrast till målen för livslångt lärande och den vuxna befolkningens ökande behov av utbildning. Det finns risk för att det inte kommer att kunna ordnas yrkesinriktad tilläggsutbildning i tillräckligt stor omfattning och att både kvaliteten och utvecklingen inom denna sektor försämras.

I samband med beredningen av budgetpropositionen för 2000 har undervisningsministeriet och arbetsministeriet förhandlat om anskaffningssystemets funktion och om samarbetet och arbetsfördelningen mellan ministerierna. De enades om följande utgångspunkt: den åldrande befolkningen, tillgången till arbetskraft och genomförande av principen med livslångt lärande kräver en tillnärmning av utbildnings- och arbetsmarknadspolitiken. Vidare måste de båda förvaltningsområdena samordna sina mekanismer för prognostisering för att utbildningsbehoven bättre skall kunna förutses. Att vuxenutbildning förvärvas på flera olika sätt är ägnat att skapa förvirring och överlappningar. Styrningen, planeringen och beslutsprocesserna avseende utbildningen bör alltjämt vara samordnade inom ramen för undervisningsministeriet och regionalförvaltningen. Utbildningen bör få en framträdande roll i arbetsmarknadspolitiken. Dessutom bör samarbetet mellan de båda ministerierna intensifieras.

Undervisningsministeriet och arbetsministeriet enades om att undervisningsministeriet avstår från länsstyrelsernas anskaffningssystem och att anslagen för yrkesinriktad tilläggsutbildning förs över till det kalkylmässiga systemet. Också den arbetsgrupp för frivillig yrkesinriktad vuxenutbildning som statsrådets kansli tillsatte den 10 mars 1999 föreslår i en mellanrapport från den 1 juli 1999 att arrangemanget med två parallella organisationer bör frångås. Omställningen skall i första hand vara ett stöd till yrkesutbildningscentrum för vuxna och specialyrkesläroanstalter på riksnivå. Arbetsministe-

riet kommer alltså att köpa in och utveckla arbetskraftsutbildningen som ett led i de arbetskraftspolitiska åtgärderna. I reformen ingår också att trygga personalens ställning vid bildningsavdelningarna inom länsstyrelserna.

I förklaringen i motiveringen till kapitel 69 i budgetpropositionen för 2000 framhåller regeringen att avsikten är att den yrkesinriktade tilläggsutbildningen från och med 2001 skall omfattas av systemet med kalkylerade statsandelar. Undervisningsministeriet förbereder reformen och tillsatte den 13 september 1999 en arbetsgrupp för att utarbeta nödvändig lagstiftning, finansiella mekanismer, styrmedel och uppföljning under en övergångsperiod och förslag beträffande personalens ställning före den 15 januari 2000.

Anskaffningssystemet infördes 1997 och har i stort sett fungerat väl, framhåller kulturutskottet. Systemet har bland annat kunnat möta behovet av tilläggsutbildning i ett snabbt föränderligt arbetsliv. Nya behov har utan dröjsmål kunnat omsättas i beslut om förvärv av utbildning och utbildningen har snabbt kunnat avvecklas på de platser där efterfrågan minskat. Ett problem värt att nämna är dock att anslagen i en del fall inte har använts trots att utbildning hade behövts.

Kulturutskottet kan här inte uttala sig om ett eventuellt nytt finansiellt system eftersom det än så länge är oklart hur det kommer att utformas. Omställningen kommer dock sannolikt att ha betydande effekter för utbildningspolitiken.

Det är än så länge för tidigt att införa kalkylerade statsandelar eftersom regeringen ännu inte har lämnat den utredning om finansieringslagen som riksdagen har förutsatt. Kulturutskottet kan inte utan förbehåll acceptera skrivningen i budgetpropositionen angående planerna på att övergå till ett nytt finansieringssystem. När arbetsgruppen inom undervisningsministeriet blir klar med sitt arbete tar utskottet på nytt ställning till frågan. Oavsett det finansiella systemet är det dock nödvändigt att ge den frivilliga yrkesinriktade tilläggsutbildningen och den yrkesinriktade vuxenutbildningen tryggade villkor för verksamheten, att garantera utbildningen i tillräck-

ligt stor omfattning och att säkerställa hög kvalitet.

Kulturutskottet föreslår

att statsutskottet omfattar kulturutskottets reservation beträffande finansieringen av den yrkesinriktade tilläggsutbildningen.

Verksamhetsbidrag. I förklaringen i motiveringen till moment 29.69.32 framhåller regeringen att statsunderstödet till yrkesutbildning som ordnas i form av avgiftsbelagd service 2000 är 7 procent av driftskostnaderna. I år uppgår detta så kallade verksamhetsbidrag till 10 procent.

Verksamhetsbidragen har kommit till för att alla arrangörer av utbildning oavsett finansieringsformerna skall ha samma utgångsläge när det gäller avgiftsbelagd service. Verksamhetsbidraget spelar en viktig roll för arrangörerna av utbildning, eftersom det medger långsiktig planering och förbättrar kvaliteten men samtidigt minskar avgifterna för deltagarna. Bidraget är avsett att stödja och uppmuntra arrangörerna att satsa på specialkompetens inom vuxenutbildningen.

Utskottet ser ingen anledning att låta verksamhetsbidraget gå under 10 procent. Därför föreslår kulturutskottet

att statsutskottet överväger om verksamhetsbidraget kunde höjas från 7 procent som regeringen föreslår.

Statsunderstöden till teatergrupper utanför teaterlagen

Under 1990-talet har det skett en strukturell omvandling inom teaterbranschen i vårt land. Vid sidan av teatrar som får lagfäst statsandel i enlighet med teater- och orkesterlagen har det vuxit fram en lång rad livskraftiga fria teatrar. Många teaterproffs startar egna grupper i stället för att ta anställning på institutionsteatrarna. Teatergrupperna har hundratals högt utbildade teatermännskor. De har de mest varierande konstnärliga riktlinjer för sin verksamhet. Det finns representanter för både den traditionella linjen och för experimentell teater. Kulturutskottet har inte

kunnat få fullt tillförlitliga uppgifter om teatrar-
nas besökarantal. Bedömningarna varierar mel-
lan 10 och 13 procent av det totala antalet besö-
kare i teaterbranschen.

Teatergrupperna har möjligheter att få stats-
understöd enligt prövning inom ramen för stats-
budgeten. I budgeten för 1999 var understöden
enligt prövning 1,5 miljoner mark. I budgetpro-
positionen för 2000 föreslår regeringen en ök-
ning med en miljon mark. Statsunderstöden en-
ligt prövning var 1999 ungefär en procent av det
samlade stödet till hela teatersektorn. Utskottet
menar att det är positivt att statsunderstöden en-
ligt prövning procentuellt sett har kunnat höjas
avsevärt.

Det är viktigt att de så kallade fasta teatrarna
och teatergrupperna samarbetar mer, menar ut-
skottet.

Vidare påpekar utskottet att finansieringen av
teatersektorn är en bra och mångfasetterad sak.
Det statliga stödet till teatersektorn bör dock ut-
redas eftersom situationen har ändrats. Därvid är
det viktigt att ge teatergrupperna bättre verksam-
hetsbetingelser.

Utlåtande

På grundval av det ovanstående anför kulturut-
skottet vördsamt

*att statsutskottet bör beakta det som
sägs i detta utlåtande, när betänkandet
utarbetas.*

Helsingfors den 8 oktober 1999

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Kaarina Dromberg /saml
vordf. Jukka Gustafsson /sd
Tapio Karjalainen /sd
Jyrki Katainen /saml
Inkeri Kerola /cent
Ossi Korteniemi /cent
Irina Krohn /gröna

Lauri Kähkönen /sd
Markku Markkula /saml
Margareta Pietikäinen /sv
Leena Rauhala /fkf
Unto Valpas /vänst
Pia Viitanen /sd
suppl. Lasse Virén /saml.

AVVIKANDE ÅSIKT

Motivering

Finansieringen av investeringar i undervisningsverksamheten

Som utskottet framhåller är det största problemet när det gäller skolbyggandet framför allt att anslagen inte räcker till. På grund av inflyttningen måste områden med ett inflyttningsöverskott bygga nya skolor samtidigt som skolbyggnader i hela landet måste byggas om i takt med att byggnaderna åldras. Mögelskadade skolbyggnader är ett kapitel för sig. De är en risk för både elevernas och skolpersonalens hälsa.

Trots det ökande behovet av nya skolbyggnader är anslaget i budgetpropositionen för 2000 ungefär 55 miljoner mark mindre än anslaget för i år. Därtill måste man komma ihåg att största delen av anslagen i budgetpropositionen är bundna av tidigare beslut. Resultatet är att inte tillräckligt många nya projekt kan inledas. Statsutskottet bör höja det föreslagna anslaget på 430 miljoner mark för skolbyggnader betydligt.

I budgetmotionen säger regeringen: "Frågan om avvecklande av det särskilda statsandelsystemet för anläggningskostnader utreds före utgången av februari 2000". Uttalandet tyder på att regeringen har för avsikt att avveckla statsandelarna för investeringar. Ändringen leder utan vidare till att små kommuner med knappa ekonomiska resurser i framtiden inte kommer att kunna genomföra nödvändiga byggprojekt. Redan nu bör statsutskottet ge uttryck för synpunkten att planerna på att avveckla statsandelarna för investeringsprojekt inom den allmänbildande utbildningen inte får omsättas i praktiken.

Finansieringen och administreringen av yrkesinriktad tilläggsutbildning

I budgetpropositionen för 2000 framhåller regeringen att avsikten är att från och med 2001 införa kalkylerade statsandelar inom den yrkesinriktade tilläggsutbildningen. Detta strider mot riksdagens tidigare uttalanden i frågan.

Den nuvarande finansieringsmodellen för frivillig yrkesinriktad tilläggsutbildning, en utbildningsform som tillgodoser vuxnas kompetensbehov och ökar utvecklingsmöjligheterna i arbetslivet, har funnits sedan 1997, alltså i knappa tre år.

I sitt betänkande 1996 angående lagen om yrkesinriktad tilläggsutbildning ansåg kulturutskottet det viktigt att det följs upp hur det nya systemet fungerar och att nödvändiga utvärderingar görs, särskilt för att trygga kvaliteten på utbildningen och garantera ett smidigt utbildningssystem. Riksdagen förutsatte att regeringen inom tre år efter lagens ikraftträdande, det vill säga år 2000, utreder hur den nya finansieringsmodellen fungerar och i förekommande fall vidtar åtgärder för att undanröja missförhållanden.

Under den tid lagen har varit i kraft har det inte kommit fram några missförhållanden. Systemet har visat sig fungera väl.

Anskaffningsavtal som administreras av bildningsavdelningen vid länsstyrelserna har varit ett utmärkt system. Det finns därför ingen anledning att ändra det.

I betänkandet kan man utläsa den oro och den reserverade hållning som man i utskottet har gentemot förslaget i budgetpropositionen. Merparten av de sakkunniga ansåg det nuvarande systemet vara bra och påpekade att den föreslagna ändringen i många hänseenden försämrar möjligheterna att ordna med yrkesinriktad tilläggsutbildning och samtidigt också tillgången till utbildning.

En motiverad fråga är också varför utbildningen skall flyttas över från undervisningsministeriet, som har hand om annan utbildning, till att administreras av arbetsministeriet och arbeidskrafts- och näringscentralerna. Också på det regionala planet är bildningsavdelningarna vid länsstyrelserna lämpligare förvaltningsinstanser i utbildningsfrågor.

Av de orsaker som refereras ovan bör statsutskottet uttala att det inte finns någon anledning

att ändra finansieringen och administreringen av den yrkesinriktade tilläggsutbildningen.

Förslag

Med hänvisning till det ovanstående anför jag

att statsutskottet som sin ståndpunkt bör uttrycka att regeringen bör slopa sina

planer på att avveckla statsandelarna för investeringar i den allmänbildande utbildningen och att finansieringen och administreringen av den yrkesinriktade tilläggsutbildningen inte skall ändras.

Helsingfors den 8 oktober 1999

Ossi Korteniemi /cent

